

ÓNIR – HVAT TA EFTIR VALIÐ?

Jørgen Niclasen Fólkaflokkurin

Hevur Fólkaflokkurin nakrar ætlanir um at gera broytingar í skattaskipanini, um Fólkaflokkurin enn situr við valdið eftir valið?

Punkt eitt er, at flatskatturin skal ikki nertast. Vit hava sæð, at hann virkar. Vit hava sæð vøksturin. Hetta samgonguskeiðið hava vit barst við at fáa avlop, og nú hava vit avlop næsta ár. So nú er tíðin komin at lág- og miðalinntøkur eisini fáa ein skattalætta. Hetta skal gerast við at hækka botnfrádráttin bæði í landskattinum og í kommunufrádráttinum. Tá vit hava avlop á figgjarlógini komandi ár, hava vit eisini vøkstur. Og tað er hesin vøksturin, sum skal brúkast til millum annað skattalætta. Okkara ætlan er at brúka ein triðing av vøkstrinum til vælferð, ein triðing til at gjalda niður skuld og ein triðing til skattalætta. Okkara mál er, at eingin lág- ella miðalinntøka skal gjalda meira enn 30 prosent í kommunu- og landsskatti tilsamans.

Hvussu skal hetta so figgjast?

Tað er vøksturin, ið skal bera útreiðslurnar av skattalætta til lág- og miðalinntøkurnar. Henda skipanin skal setast stigvíst í verk yvir trý ár, ein triðing um árið. Sum tað er nú og hevur verið meðan eg havi verið figgjarmálaráðharri, hava vit havt ein útreiðsluvøkstur upp á 0,9 prosent um árið. Sum tað sær út nú, verður inntøkuvøksturin nógv størri. Í føstum krónum fara inntøkurnar at vaksa millum trý og fyra prosent. Taka vit so 0,9 prosent til útreiðsluvøkstur og halda fast í honum, verða – við hesum tølum – 0,9 prosent til ávikavist økta vælferð, at gjalda niður skuld og skattalætta. Men tað er tá greitt, at vit samstundis verða noydd at halda fast við at tálma útreiðsluvøkstrinum og við at rationalisera.

Stóri útreiðsluvøksturin í hesum skeiðinum hevur verið til miðnámsskúlar, tí at munandi fleiri eru farin á miðnámsskúla nú enn fyrr, og til heilsuverkið. Vit vita, at tað nyttar einki at renna undan útreiðslunum í heilsuverkinum, so tær mugu vit hava við. Útreiðslurnar til miðnámsskúlarnar fara at leggja seg í eina fasta legu nú. Men geva vit pláss fyri hesum, og hava vit

vøkstur, verður eisini pláss til at geva skattalætta.

Hevur Fólkaflokkurin nakra ætlan um at gera broytingar ella justeringar á pensjónsøkinum eftir valið?

Nú hava vit fingið eftirlønarpopp-sparingina upp á pláss. Men tá tað verður sagt, at skatturin er hækkaður á pensjónunum, er tað ikki rætt. Áðrenn broytingina fór pensjónin skattafrí inn, og so varð skattur tikin av, tá hon varð goldin út. Tú fær eina pensjónsviðbót og tú fær útgjald úr Samhaldsfasta, og tað gevur 70.000 krónur árliga. Tað fáa øll. Hevur tú so eina privata uppsparing eisini, so verður hon eftir gomlu skipanini útgoldin sum vanlig arbeiðsinntøka og skattur goldin á sama hátt. Leggur tú so 70.000 og tína vanligu pensjónsuppsparing saman, hevði tú eftir gomlu skipanini beinanvegin skula goldið 20 prosent í landsskatti og eini 20-23 prosent í kommunuskatti. So tá satsurin nú er settur á 40 prosent, so er talan í veruleikanum um ein lætta, og ikki eina skattahækking.

Tá vit so hyggja frameftir, so ynskja vit at tey, sum eru vælbjargað, klára seg sjálvi. Hetta merkir, at tey, ið hava havt eitt gott starv og hava havt møguleikan at spara sær eina góða pensjón upp – tað kann vera ein bankastjóri ella líknandi – so er tað ikki meiningin, at hesi eisini skulu fáa útgjald úr samhaldsfasta kassanum, omaná teirra egnu pensjón. Fyrr var tað soleiðis, at pensjónin bleiv mótroknað tí, tú fekk úr Samhaldsfasta. Nú er tað ikki soleiðis, eftir broytingarnar. Tá eg tosi um samhaldsfesti, so er tað at vit syrgja fyri øllum. Fáa tey vælbjargaðu eisini úr kassanum, verður minni til tey, ið veruliga hava brúk fyri tí.

Kristina Háfoss Tjóðveldi

Tjóðveldi hevur talað hart at sokallað flatskattinum. Hvørjar ætlanir hava tit viðvíkjandi skattinum, um Tjóðveldi kemur til valdið eftir valið?

Vit í Tjóðveldi halda at skatturin á vanligar inntøkur er ov høgur. Vit hava átalað at láglønt fingur ongan lut í flatskattalættanum, tí hesin rakti fyrst og fremst inntøkur frá 300.000 og uppeftir. Og tekur tú tað, at samgongan framdi søguliga stóra hækking í pensjónsskattinum úr 35 upp í 40 prosent, skal tú í veruleikanum uppaftur longur upp í løn, áðrenn tú veruliga fær nakran munagóðan skattalætta. Og longur upp tú kemur í løn, meira skattalætta hevur tú fingið. Hægstu lønirnar fingur heilt upp í 7000 kr. um mánaðin í skattalætta, meðan tey við lágum inntøkum bert fingur eina pensjónsskattahækking. Vit ynskja at lækka skattin fyri lág- og miðalinntøkur, og harvið eisini gera eina meira stigvaksandi skipan, uttan at skatturin hækkar fyri nakran. Hvussu skal skattalætti til lág- og miðalinntøkur so figgjast?

Samfalagið er vorðið ríkari og hevur fingið munandi meiri tilfeingi, og higartil hava lág- og miðalinntøkurnar ikki fingið ágóðan av hesum. Stóru nýggju inntøkurnar frá tilfeingi, ið allir føroyingar eiga, eiga sjálvandi eisini at koma øllum til góðar, eisini lág- og miðalløntum. Vit eiga at nýta ein part av inntøkunum frá hesum, at lætta um í inntøkuskattinum hjá lág- og miðalløntum. Á henda hátt ber eisini til, at býta virðini í landinum javnari. Hava mælt til, at lata kommununum helvtina av inntøkunum frá alivinnuni, ið nú bert koma í landskassan, og so í samráð við kommunurnar hækka botnfrádráttin á kommunuskattinum (sum er 30.000 krónur í dag, red). Hetta hevði munað væl hjá lág- og miðalinntøkum. Vit fáa eisini gjørt smærri broytingar í landsskattinum, men her er botnfrádrátturin nú so høgur, at tað munar betri, um vit eisini fáa tillagað kommunuskattin, sjálvandi í samráð við kommunurnar.

Við tí politikki, ið vit mæla

til, vil eisini koma ein vøkstur í samfelagnum, eitt nú tí fólk fáa meira pening millum hendurnar, fleiri og betri handilssáttmálar geva størri møguleikar fyri virðisøking í vinnuni, og fiskivinnunýskipan vil skapa framgongd og avkast til alt samfalagið. Hesin inntøkuvøkstur kann partvíst nýtast at lata aftur til fólk við at lætta um í inntøkuskattinum. Tó er tað týðandi, at stórir partur av inntøkuvøkstrinum verður nýttur at fáa yvirskot á landsins figgjarlóg, rinda skuld aftur og gera okkara búskap sjálvbjargnan.

Hartil er eisini neyðugt at fremja nýskipanir av vælferðartænastum, og í størri mun skapa loysnir, ið hóska til okkara samfelag, soleiðis at vit kunnu fáa meira og betri vælferð fyri teir pengarnar, vit í dag nýta upp á vælferð.

Tit hava eisini talað hart at forskattingini av pensjónum í farna valskeiði. Skal forskattingin av pensjónum rullast aftur?

Tað var ein skandala, tá samgongan skundaði forskattingina av pensjónum ígjøgnum. Tað skapti bæði ótryggleika og ótta millum fólk, og hevur undirgravað figgjarlaga haldførið hjá landinum yvir tíð, tí pengarnir koma at mangla seinni. Men tað er ikki lætt at rulla skipanina aftur, og tað má undir ongum umstøðum gerast í óðum

verkum, sum samgongan gjørði tað, tí hetta skapar ótryggleika millum fólk. Hetta skal tí takast til viðgerð í sambandi við pensjónsnýskipanina. Har situr ein politiskur bólkur og viðger millum annað hesar spurningar. Eitt nú hvussu nógv av pensjónini skal vera samhaldsfast. Har halda vit, at ein størri partur eigur at verða samhaldsfastur. Samgongan broytti hartil pensjónsskattin til burturav at vera flatskattur, har øll gjalda lika nógv prosent í skatti frá fyrstu krónu. Samgongan hækkaði samstundis pensjónsskattin til 40 prosent (úr 35 prosentum, red), og tað rakar tey við lágum inntøkum og lágum pensjónum harðast. Vit halda at pensjónsskattaskipanin skal vera stigvís, soleiðis at tey við lágum pensjónum gjalda minni í skatt enn tey við stórum pensjónum, eins og tað er við vanligari lønarinntøku og skatti av hesum. Tað er týðandi at fólk kunnu kenna seg trygg, tá umræður pensjónsviðurskifti. Neyðugt er at fremja eina pensjónsnýskipan, ið røkkur inn í framtíðina, og tí skulu øll viðurskifti í samband við pensjónsøkið takast upp við allar flokkar eftir valið, og viðgerast væl, áðrenn broytingar verða gjørdar.